

Hemşirelik Öğrencilerinin Yabancı Hemşire İstihdamına İlişkin Tutumları: Ekonomik ve Demografik Faktörlerin Rolü

Attitudes Of Nursing Students Towards The Employment Of Foreign Nurses: The Role Of Economic And Demographic Factors

Seda Tuğba BAYKARA MAT¹

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin yabancı uyruklu hemşire istihdamına yönelik tutumlarını belirlemeyi ve bu tutumların demografik değişkenlerle ilişkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tasarımı yürütülen çalışmada, öğrencilerin tutumları ölçülmüş ve demografik verilerle karşılaştırılmalı analizler yapılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin genel tutumlarının olumsuz olduğu saptanmıştır (ortalama: $2,32 \pm 0,72$). Düşük ekonomik duruma sahip öğrenciler daha olumlu tutum sergilemiştir ($p < 0,05$). Yaş arttıkça olumlu tutum eğilimi gözlenmiş, ancak ilişki zayıf bulunmuştur. Cinsiyetin ve yabancı hemşireden hizmet alma deneyiminin anlamlı etkisi görülmemiştir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin yabancı hemşire istihdamına karşı tutumları genellikle olumsuzdur. Daha geniş örneklemli ve çok merkezli çalışmalar önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Demografi, hemşirelik öğrencileri, uluslararası hemşireler, tutum

Giriş

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, sağlık, bilim, eğitim gibi birçok alanda olduğu gibi toplumsal yapılar üzerinde de uluslararasılaşma kavramının etkisini artırmıştır (1). Bu süreç, özellikle sağlık politikalarında önemli değişimlere yol açmakta olup, sağlık hizmetlerinin sunum biçimini ve sağlık mesleklerinin dinamiklerini dönüştürmektedir. Küresel dinamikler, sağlık sektöründe iş gücü hareketliliğini artırarak, hemşirelik gibi kritik mesleklerin uluslararasılaşmasına yol açmaktadır (2). Bu bağlamda, yabancı hemşirelerin istihdamı,

1-Dr. Öğr. Üyesi, Seda Tuğba Baykara Mat, İstanbul Beykent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Departman, İstanbul, Türkiye

E-Posta: matsedatuğba@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3253-0597>

Gönderim Tarihi: 15.08.2024 - Kabul Tarihi: 03.12.2025

ABSTRACT

Objective: This study aims to determine nursing students' attitudes toward the employment of foreign nurses and to examine the relationship between these attitudes and demographic variables.

Methods: A descriptive and cross-sectional design was used. Students' attitudes were measured and analyzed in relation to their demographic characteristics.

Results: Students generally exhibited negative attitudes toward the employment of foreign nurses (mean score: 2.32 ± 0.72). Those with lower economic status had more positive attitudes ($p < 0.05$). Although increasing age was associated with slightly more positive attitudes, the correlation was weak. Gender and prior experience receiving care from a foreign nurse had no significant effect.

Conclusion: Nursing students tend to have negative attitudes toward the employment of foreign nurses. Broader, multi-center studies involving diverse socio-demographic groups are recommended to better understand these attitudes and plan appropriate awareness efforts.

Keywords: Attitude, demography, international nurses, nursing students

hemşirelik mesleğinde önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir.

Özellikle gelişmiş ülkeler hemşire açıklarını kapatmak amacıyla uluslararası işe alımlara yönelmiştir. Düşük ve orta gelirli ülkelerden yüksek gelirli ülkelere sağlık çalışanları, özellikle hemşireler, uluslararası olarak işe alındığı görülmektedir (3). Bu kapsamda Yeni Zelanda'da görev yapan hemşirelerin 2002'de %14,7'sinin yurtdışında eğitim almışken, 2015 yılında bu oranın %26'ya çıktığı kaydedilmiştir (4). Ayrıca, 2017 yılında Avustralya'da hemşirelerin yaklaşık %18'i yabancı doğumlu olarak kayıtlı olduğu bildirilmiştir (4). Benzer şekilde, Avustralya'da çalışan hemşirelerin %43'ü yurtdışında eğitim almış hemşirelerden oluşmaktadır (5).

Diğer yandan Kanada'da uluslararası eğitimli hemşirelerin oranı %7'den %9'a, Yeni Zelanda'da ise 2010 yılından bu yana %23'ten %31'e yükselmiştir (6,7).

Bu veriler, gelişmiş ülkelerin sağlık sistemlerinde yabancı hemşirelere olan bağımlılığın arttığını ve bu durumun sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği açısından önemli sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin yabancı hemşire istihdamına yönelik tutumlarının incelenmesi, gelecekteki sağlık politikalarının şekillendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Yabancı hemşirelerin istihdamı, hemşire açığı yaşayan ülkeler için bir çözüm olarak görülse de, bu durum hemşirelik mesleği üzerinde çeşitli tartışmalara yol açmaktadır (8). Stokes ve İskander tarafından 2021 yılında yayınlanan çalışmada belirtildiği gibi, uluslararası göç ve iş gücü hareketliliği, hemşirelerin mesleki gelişmelerini ve kariyer fırsatlarını genişletirken, aynı zamanda hizmet sunumunda kültürel farklılıkların ve entegrasyon zorluklarının da ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (9). Bu durum, yabancı hemşire istihdamı konusunda yerel hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin algılarını etkilemektedir.

Küreselleşmenin sağlık politikaları üzerindeki etkileri, hemşirelik mesleği ve eğitimi üzerinde geniş kapsamlı değişimlere yol açarken, bu değişimlerin mesleğe yeni adım atacak olan hemşirelik öğrencileri üzerindeki yansımaları da dikkat çekmektedir (10,11). Hemşirelik öğrencilerinin, yabancı hemşirelerin istihdamı konusundaki algıları ve bu duruma yönelik tutumları, gelecekte mesleki kimliklerini ve çalışma ortamlarını şekillendirebilecek önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (12). Öğrencilerin bu konudaki tutumları, eğitim aldıkları kurumun bulunduğu bölge, cinsiyet, çok dillilik, mezuniyet sonrası yurt dışında çalışma isteği ve öğrenci değişim programlarına katılım gibi demografik ve sosyal faktörlerden etkilenmektedir (13). Gelişmiş ülkelerdeki hemşire açığı, yaşlanan nüfus, düşük doğum oranları ve sağlık hizmetlerine olan talebin

artması gibi demografik değişikliklerle ilişkilidir (14). Bu durum, uluslararası hemşire istihdamını teşvik etmektedir. Ayrıca, düşük ve orta gelirli ülkelerdeki hemşireler, daha iyi ücretler ve çalışma koşulları gibi ekonomik nedenlerle yurt dışında çalışmayı tercih etmektedirler (15).

Bu bağlamda, çalışmanın temel sorusu, hemşirelik öğrencilerinin yabancı uyruklu hemşirelerin (YUH) istihdamına yönelik bakış açılarının neler olduğu ve bu algıların hangi faktörlerden etkilendiğidir. Çalışma, hemşirelik öğrencilerinin bu konudaki görüşlerini anlayarak, sağlık politikaları ve hemşirelik eğitimi bağlamında daha kapsamlı değerlendirmeler yapmayı hedeflemektedir.

Araştırma Soruları:

Hemşirelik öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik tutumları nasıldır?

Bu tutumlar; yaş, cinsiyet, ekonomik durum ve yabancı hemşireyle temas gibi demografik değişkenlerle anlamlı bir ilişki göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın yeri ve zamanı

Araştırma, Temmuz-Ağustos 2022 tarihleri arasında İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu dönemde öğrenciler ile Zoom® üzerinden çevrim içi bilgilendirme toplantıları düzenlenmiş; bu toplantılarda çalışmanın amacı, kapsamı ve önemi katılımcılara ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Ardından, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere Google Forms aracılığıyla hazırlanmış anket formu elektronik ortamda iletilmiştir.

Anketin giriş ekranında, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığı, katılımcıların diledikleri zaman yanıt vermekten vazgeçebileceği ve verilerin anonim olarak toplanacağı bilgileri yer almıştır. Katılımcıların her biri, formun başlangıcında yer alan “aydınlatılmış onam” bölümünü okuyarak elektronik onam vermiş ve ancak onam verdikten sonra formu doldurmaya yönlendirilmiştir.

Veri toplama araçları, öğrencilerin kimliğini ortaya çıkarabilecek herhangi bir kişisel bilgi içermeyecek şekilde hazırlanmıştır. Araştırmaya dahil edilme kriterleri: belirlenen üniversitede hemşirelik bölümünde kayıtlı olmak ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmek şeklinde belirlenmiştir. Farklı bölümlerde kayıtlı olan öğrenciler ve araştırma sürecinden çekilmek isteyen bireyler çalışmaya dahil edilmemiştir. Her katılımcının yalnızca bir kez form doldurması esas alınmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, çalışma sırasında hemşirelik bölümünde öğrenim gören 280 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrencilerin tamamı örneklem alınmış olup, herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmamıştır. Bu kapsamda 14 öğrenci araştırmaya katılmaya gönüllü olmadığından, 266 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin sosyo-demografik bilgilerini içeren 4 sorudan oluşmaktadır (16).

Yabancı Hemşire İstihdamına Yönelik Tutum Ölçeği: Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Eşkin Bacaksız, Harmancı Seren ve Yıldırım (2015) tarafından geliştirilen “Yabancı Hemşirelerin İstihdamına Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, 25 maddeden oluşmakta olup, “Kesinlikle katılmıyorum” (1) ile “Kesinlikle katılıyorum” (5) arasında derecelendirilen 5’li Likert tipi bir yapıdadır. Ölçekte olumsuz anlam taşıyan ters madde bulunmamaktadır. Ölçek, “Mesleğe ve

Topluma Uyum” (9 madde), “Mesleğe Etki” (7 madde), “Meslektaş İlişkileri” (5 madde) ve “Performansa Etki” (4 madde) olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerden alınan puanların toplamı ölçek puanını oluşturmaktadır ve toplam puan 25 ile 125 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, hemşirelik öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapılan analizlerde madde toplam korelasyonlarının 0.530 ile 0.798 arasında, faktör yüklerinin ise 0.489 ile 0.861 arasında değiştiği belirlenmiştir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayıları 0.848 ile 0.929 arasında bulunurken, ölçeğin tümü için bu değer 0.960 olarak raporlanmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda yapılan güvenirlik analizine göre, toplam ölçek için Cronbach’s Alpha katsayısı 0.936 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlara ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise; Mesleğe ve Topluma Uyum alt boyutu için 0.866, Mesleğe Etki alt boyutu için 0.856, Meslektaş İlişkileri alt boyutu için 0.783 ve Performansa Etki alt boyutu için 0.860 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğunu ve geçerli ölçümler sağladığını göstermektedir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 26.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. Ölçeğin incelenmesinde ortalama ve standart sapma istatistiklerinden faydalanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenmiş ve değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (17,18). Verilerin analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Sürekli değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek düzeylerindeki farklılaşmaların incelenmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve post hoc (Tukey, LSD) analizlerinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın verileri, üniversitenin Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan alınan (Tarih: 14.06.2022, No: 234) etik kurul izni doğrultusunda toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireylere, araştırma sırasında elde edilen bilgilerin gizli tutulacağı ve sadece bu araştırma amacıyla kullanılacağı bilgisi verilmiş; bilgilendirilmiş onam formu imzalatılarak veriler toplanmıştır. Ayrıca kullanılan ölçek için ölçeği geliştiren araştırmacılardan kullanıma dair izin alınmıştır. Bu çalışma, araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma için kurum izni alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya toplam 266 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, %83,1'inin kadın (n=221), %16,9'unun ise erkek (n=45) olduğu görülmektedir. Ekonomik durumlarına ilişkin değerlendirmede, öğrencilerin %23,7'si (n=63) ekonomik durumunu "yetersiz", %63,2'si (n=168) "orta", %13,2'si (n=35) ise "iyi" olarak belirtmiştir. Yakın çevrelerinde yabancı uyruklu bir hemşireden sağlık hizmeti alan bireylerin varlığına ilişkin soruya öğrencilerin %95,5'i (n=254) "hayır", %4,5'i (n=12) ise "evet" yanıtını vermiştir. Ayrıca, öğrencilerin daha önce doğrudan yabancı uyruklu bir hemşireden sağlık hizmeti alıp almadıkları sorgulanmış; %96,2'si (n=256) "hayır", %3,8'i (n=10) ise "evet" şeklinde yanıtlamıştır. Öğrencilerin ekonomik durumlarına ilişkin veriler, herhangi bir gelir aralığına dayandırılmaksızın, bireylerin öznel değerlendirmeleri esas alınarak toplanmıştır. Bu bağlamda, öğrenciler ekonomik durumlarını "yetersiz", "orta" veya "iyi" olarak kendi algılarına göre belirtmiştir. Bu yaklaşım, özellikle öğrencilerden doğrudan gelir bilgisi almanın güç olduğu durumlarda yaygın olarak tercih edilmekte olup, bireyin sosyoekonomik algısına dayalı farkındalığına ulaşmayı hedeflemektedir.

Öğrencilerin "yabancı hemşire istihdamına yönelik tutum" ortalaması 2,321±0,728 (Min=1; Maks=4,2) ile zayıf düzeyde bulunmuştur. "Mesleğe ve topluma uyum" ortalaması

ise 2,369±0,779 (Min=1; Maks=5) olarak belirlenmiştir. "Mesleğe etki" ortalaması 2,097±0,840 (Min=1; Maks=4,43) ile zayıf düzeyde saptanmıştır. "Meslektaş ilişkileri" ortalaması 2,353±0,840 (Min=1; Maks=4,4) olarak ölçülmüş olup, bu da zayıf bir tutumu göstermektedir. "Performansa etki" ortalaması ise 2,568±1,062 (Min=1; Maks=5) olarak tespit edilmiştir ve bu da zayıf bir etki düzeyini ifade etmektedir.

Öğrencilerin YUH istihdamına yönelik tutum, mesleğe ve topluma uyum, mesleğe etki, meslektaş ilişkileri ve performansa etki puanları cinsiyete, yakın çevrede yabancı hemşireden hizmet alan biri varlığına ve daha önce yabancı bir hemşireden hizmet alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, tüm değişkenlerde elde edilen test değerleri -1.093 ile 1.551 arasında değişmiş ve farklar anlamlı bulunmamıştır. Bu bulgular, söz konusu demografik özelliklerin öğrencilerin YUH istihdamına yönelik tutumları üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin mesleğe etki puanları ekonomik duruma göre istatistiksel olarak anlamlıdır (F=5,797; p=0,003<0,05; $\eta^2=0,042$). Bu anlamlılığın nedeni, ekonomik durumu yetersiz olanların mesleğe etki puanlarının, ekonomik durumu iyi olanlardan daha yüksek olmasıdır (p<0,05). Ayrıca, ekonomik durumu orta olanların mesleğe etki puanlarının da iyi olanlardan yüksek olduğu gözlemlenmiştir (p<0,05). Öğrencilerin meslektaş ilişkileri puanları da ekonomik duruma göre anlamlı farklılık göstermektedir (F=3,297; p=0,039<0,05; $\eta^2=0,024$). Bu farklılığın nedeni, ekonomik durumu yetersiz olanların meslektaş ilişkileri puanlarının, ekonomik durumu iyi olanlardan yüksek olmasıdır (p<0,05). Ekonomik durumu orta olanların meslektaş ilişkileri puanlarının da iyi olanlardan yüksek olduğu bulunmuştur (p<0,05). YUH istihdamına yönelik tutum, mesleğe ve topluma uyum ve performansa etki puanları ise ekonomik duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05).

Tablo 1. Katılanların Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı, İstanbul 2022

Gruplar	Sayı(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	45	16,9
Kadın	221	83,1
Ekonomik Durum		
Yetersiz	63	23,7
Orta	168	63,2
İyi	35	13,2
Yakın Çevrede Yabancı Uyruklu Hemşireden Hizmet Alan Biri Varlığı		
Hayır	254	95,5
Evet	12	4,5
Daha Önce Yabancı Bir Hemşireden Hizmet Alma Durumu		
Hayır	256	96,2
Evet	10	3,8

Tablo 2. Yabancı Hemşire İstihdamına Yönelik Tutum Puan Ortalamaları, İstanbul 2022

	N	Ort	Ss	Min.	Maks.	Kurtosis	Skewness	Alpha
Yabancı Hemşire İstihdamına Yönelik Tutum	266	2,321	0,728	1,000	4,200	-0,587	0,095	0,936
Mesleğe Ve Topluma Uyum	266	2,369	0,779	1,000	5,000	0,223	0,259	0,866
Mesleğe Etki	266	2,097	0,840	1,000	4,430	-0,166	0,778	0,856
Meslektaş İlişkileri	266	2,353	0,840	1,000	4,400	-0,685	0,203	0,783
Performansa Etki	266	2,568	1,062	1,000	5,000	-0,527	0,227	0,860

Yaş ile YUH istihdamına yönelik tutum, mesleğe etki, meslektaş ilişkileri ve performansa etki puanları arasındaki korelasyon analizleri şu sonuçları vermiştir: YUH istihdamına yönelik tutum ile yaş arasında pozitif, ancak çok zayıf bir korelasyon ($r=0,153$; $p=0,012<0,05$) bulunmuştur. Mesleğe etki ile yaş arasında pozitif ve çok zayıf bir korelasyon ($r=0,219$; $p=0,000<0,05$) gözlemlenmiştir. Ayrıca, meslektaş ilişkileri ile yaş arasında pozitif ve çok zayıf bir korelasyon ($r=0,151$; $p=0,013<0,05$) tespit edilmiştir. Performansa etki puanları ile yaş arasındaki korelasyon ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Diğer değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 3. Yabancı Hemşire İstihdamına Yönelik Tutum Puanlarının Tanımlayıcı Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu, İstanbul 2022

Demografik Özellikler	n	YUH İstihdamına Yönelik Tutum	Mesleğe ve Topluma Uyum	Mesleğe Etki	Meslektaş İlişkileri	Performansa Etki
Cinsiyet		$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$	$\bar{X} \pm SD$
Erkek	45	2,299±0,733	2,299±0,730	2,238±0,935	2,236±0,767	2,483±1,072
Kadın	221	2,326±0,729	2,384±0,790	2,068±0,819	2,377±0,853	2,585±1,062
t		-0,229	-0,665	1,240	-1,026	-0,583
p		0,819	0,507	0,216	0,306	0,560
Ekonomik Durum						
Yetersiz	63	2,337±0,764	2,395±0,833	2,109±0,872	2,384±0,900	2,544±1,053
Orta	168	2,372±0,724	2,378±0,745	2,183±0,864	2,411±0,825	2,641±1,055
İyi	35	2,051±0,638	2,283±0,858	1,661±0,460	2,017±0,735	2,257±1,091
F		2,861	0,259	5,797	3,297	1,928
p		0,059	0,772	0,003	0,039	0,147
PostHoc=				1>3, 2>3 (p<0.05)	1>3, 2>3 (p<0.05)	
Yakın Çevrede YUH'dan Hizmet Alan Biri Varlığı						
Hayır	254	2,331±0,732	2,375±0,783	2,104±0,842	2,364±0,845	2,590±1,056
Evet	12	2,120±0,631	2,259±0,713	1,952±0,807	2,117±0,695	2,104±1,135
t		0,980	0,500	0,608	0,996	1,551
p		0,328	0,618	0,544	0,320	0,122
YUH'dan Hizmet Alma Durumu						
Hayır	256	2,317±0,719	2,359±0,756	2,100±0,850	2,349±0,832	2,561±1,048
Evet	10	2,436±0,986	2,633±1,272	2,000±0,535	2,440±1,062	2,750±1,439
t		-0,507	-1,093	0,370	-0,335	-0,552
p		0,613	0,515	0,582	0,738	0,581

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; PostHoc: Tukey, LSD

Tartışma

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, çalışmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadın olduğu ve ekonomik durumlarının genellikle orta düzeyde olduğu göz önüne alındığında, bu dağılımın hemşirelik eğitiminin demografik yapısıyla uyumlu olduğu söylenebilir. Hemşirelik bölümlerinde kadın öğrencilerin sayıca çok olması, bu çalışmadaki cinsiyet dağılımını desteklemektedir. Öğrencilerin

ekonomik durumlarının büyük oranda orta düzeyde olması, eğitim ve istihdam politikalarının planlanmasında dikkate alınması gereken önemli bir veri olarak değerlendirilebileceği gibi literatür ile uyumludur (19).

Bu çalışmada elde edilen bulgular, hemşirelik öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik tutumlarının genel olarak olumsuz ya da çekimser olduğunu ortaya koymaktadır. Özel bir hastane grubunda çalışan hemşirelerle yapılan benzer

bir çalışmanın sonuçları, hemşirelerin YUH istihdamını desteklemediklerini, bu istihdam türünün meslek ve topluma uyum sorunlarına yol açabileceğini düşündüklerini ortaya koymuştur (20). Farklı bir araştırma YUH istihdamının uluslararası hemşireler için eşit ücret, ekonomik ödüller ve sürekli mesleki gelişim fırsatları gibi bir dizi kariyer imkânı sunarken, bu hemşirelerin kültürel anlamda desteklenmesinin büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır (21). Hemşirelik fakültesindeki öğretim elemanları ve öğrencilerin YUH istihdamına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin, YUH lerin hastanelerde hiç bir alanda çalışmasını istemediği, çalışmaları durumunda ise hemşirelik bakımı dışındaki teknik işlerde çalışabileceklerini düşüncükleri ifade edilmiştir (22).

Ekonomik durumun YUH istihdamına yönelik tutumlar üzerindeki etkisi, 2018 sonrası literatürde de ele alınan önemli bir konu olmuştur. Özellikle, ekonomik durumu yetersiz veya orta olan bireylerin, mesleğe etki ve meslektaş ilişkileri gibi alt boyutlarda daha olumlu tutumlar sergilediği gözlemlenmiştir. Buchan ve Aiken (2018) yaptıkları çalışmada hemşirelik alanındaki ekonomik eşitsizliklerin, mesleki memnuniyeti ve tutumları etkileyebileceğini belirtmişlerdir (23). Ekonomik olarak dezavantajlı bireylerin, iş güvencesi ve kariyer fırsatlarına yönelik daha açık fikirli olmaları, mesleki değişimlere daha kolay adapte olabilmeleriyle ilişkili olabilir. Benzer şekilde bu çalışmada ekonomik durumunu “yetersiz” ve “orta düzeyde” olarak değerlendirenlerin meslektaş ilişkileri puanlarının “iyi” olarak değerlendirenlere oranla yüksek bulunmuştur. Stone ve Kline (2019) çalışmasında, ekonomik stresin, sağlık çalışanlarının profesyonel tutumlarını ve iş yerindeki davranışlarını nasıl etkilediğini incelemiştir (24). Ekonomik kaygıların, bireylerin meslek seçimleri ve tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağlamda, ekonomik durumun tutumlar üzerindeki etkisi, öğrencilerin gelecekteki mesleki beklentileri ve endişeleriyle ilişkilendirilebilir. Friedman (2020)’nun çalışması, ekonomik belirsizliğin, hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimlerine

ve iş yerindeki uyumlarına olan etkisini desteklemektedir (25). Ekonomik durumun YUH istihdamına yönelik tutumlar üzerinde belirli alt boyutlarda anlamlı bir farklılık yarattığı ve ekonomik olarak daha dezavantajlı bireylerin değişimlere daha açık olabilecekleri, güncel literatürle de desteklenen bir bulgudur. Bu durum, öğrencilerin mesleki gelecekleri hakkında daha geniş bir perspektife sahip olmalarını ve bu değişimlere daha uyumlu olmalarını açıklayabilir.

Öğrencilerin büyük bir kısmının yakın çevrelerinde YUH’lerden hizmet almadığı ve bu durumun tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Kişisel deneyimlerin YUH istihdamına yönelik tutumlar üzerindeki etkisinin sınırlı olması, bu tutumların daha çok genel algılar ve kültürel normlar tarafından şekillendiğini düşündürmektedir. Literatürde de, toplumsal algıların kişisel deneyimlerden daha belirleyici olduğu görüşü yaygındır. Benzer şekilde Aiken et al. (2020) çalışmasında kişisel deneyimlerin ötesinde toplumsal algıların, sağlık hizmetleri ve çalışanlarına yönelik tutumları belirlemede önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (26). Ayrıca, Stone ve Kline (2019) toplumsal normların, hemşire istihdamına yönelik tutumlar üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir (24)

Yaşın YUH istihdamına yönelik tutumlar üzerindeki pozitif ve zayıf korelasyonu, yaş arttıkça öğrencilerin bu konudaki tutumlarının biraz daha olumlu hale geldiğini göstermektedir. Yaşın artmasıyla birlikte mesleki deneyimlerin ve bakış açılarının genişlemesi, bu bulguyu destekler niteliktedir. Bununla birlikte, yaşın tutumlar üzerindeki etkisinin zayıf düzeyde olması, yaşın bu tutumlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ve diğer faktörlerin de önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu, 2021’de yayımlanan Friedman’ın çalışmasında (2021) yaşın profesyonel tutumlar üzerindeki etkisinin sınırlı olduğuna dair bulgularla desteklenmektedir (27). Ayrıca, Yadav ve Jain (2022) yaşla birlikte değişen mesleki deneyimlerin, tutumlar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (28).

Kısıtlılıklar

Bu çalışmanın kısıtlılıkları arasında, araştırmanın yalnızca İstanbul'daki bir vakıf üniversitesinin Hemşirelik Bölümü öğrencileriyle yapılmış olması, bulguların diğer coğrafi bölgeler veya üniversite türleri için genellenemeyebileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, örneklem büyüklüğü yüksek olsa da, demografik grupların (örneğin, ekonomik durum ve yaş) sınırlı temsili bazı bulguların geçerliliğini etkileyebilir. Veri toplama araçlarının subjektif değerlendirmelere dayanması, yanıtların doğruluğunu etkileyebilir. Öğrencilerin çoğunun yakın çevresinde YUH den hizmet almadığı ve daha önce bu deneyimi yaşamamış olması, tutumları etkileyebilir. Son olarak, araştırmanın kısa bir zaman diliminde yapılması, hemşirelik öğrencilerinin tutumlarındaki değişimlerin ve güncel gelişmelerin yansıtılmasını sınırlayabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bulgular, hemşirelik bölümü öğrencilerinin YUH istihdamına yönelik tutumlarının genel olarak olumsuz olduğunu, ancak ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin bu duruma görece daha olumlu baktığını ortaya koymuştur. Ayrıca, YUH ye ilişkin olumsuz tutumun yaş değişkeni ile çok zayıf bir ilişkisinin bulunduğu saptanmıştır.

İlerleyen dönemlerde, YUH den hizmet alımının artacağı öngörüsü göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin bu konudaki tutumlarına yönelik çalışmaların tekrarlanması ve tutumları etkileyen faktörlerin daha detaylı incelenmesi önerilmektedir. Eğitim programlarında bu tür tutumların ele alınması ve öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi de önem arz etmektedir.

Dip Not

Yazarlar tarafından herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir. Yazarlar bu makalenin STBM Tasarım: STBM, Gözetim: STBM veri toplama ve işleme: STBM, Analiz ve yorumlama: STBM, Literatür tarama: STBM, Yazma: STBM, Eleştirel inceleme: STBM.

Araştırmanın verileri, üniversitenin Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan alınan (Tarih: 14.06.2022, No: 234) onay sonrası toplanmıştır.

Yazarlar, bu çalışmaya katılan genç hemşirelere teşekkür eder.

Makalenin yayına sunulmasıyla birlikte, tüm yazarlar bilimsel katkı ve sorumluluklarını kabul ettiklerini, çalışmaya olan katkılarının orijinal olduğunu ve herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan etmişlerdir.

Araştırmaların gerçekleştirilmesinde sağlanan kısmi nakdi ya da ayni yardımların, hangi kurum, kuruluş ya da ilaç-gereç firmaları tarafından sağlanmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Knight J. *Internationalization: Concepts, complexities and challenges*. In: *International handbook of higher education*. Dordrecht: Springer Netherlands; 2007. p. 207-27. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-4012-2_11
2. Walton-Roberts M. *Küresel bakım ekonomisinde mesleki (im) mobilite: Kanada bağlamında yabancı eğitilmiş hemşirelerin durumu*. *Etnik ve Göç Çalışmaları Dergisi*. 2020;46(16):3441-56. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2019.1592397>
3. *Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)*. *Yabancı eğitilmiş doktorlar ve hemşireler*. Sağlık Bir Bakışta 2017: OECD Göstergeleri. 2017. https://www.oecd.org/en/publications/2017/11/health-at-a-glance-2017_g1g800d8.html
4. *Yeni Zelanda Hemşirelik Konseyi*. Aralık Raporu. 2015. Erişim adresi: <https://www.nursingcouncil.org.nz/>
5. *Dynamic Health Staff*. (2024). *Australia Tackles Nursing Shortage by Fast-Tracking Foreign Applicants*. Erişim adresi: <https://dynamichealthstaff.com/blog/australia-tackles-nursing-shortage-by-fast-tracking-foreign-applicants/>
6. Rajpoot A, Merriman C, Rafferty AM, Henshall C. *Transitioning experiences of internationally educated nurses in host countries. a narrative systematic review*. *International Journal of Nursing Studies Advances*. 2024 Mar 27:100195. <https://doi.org/10.1016/j.ijnsa.2024.100195>
7. *OECD (2023) 'Old-age dependency ratio'*. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/content/data/e0255c98-en> (Accessed 06 July 2023).
8. Reiff E, Gade C, Böhlich S. *Handling the shortage of nurses in Germany: Opportunities and challenges of recruiting nursing staff from abroad*. <https://hdl.handle.net/10419/222921>
9. Stokes F, Iskander R. *Human rights and bioethical considerations of global nurse migration*. *Journal of bioethical inquiry*. 2021 Sep;18(3):429-39. <https://doi.org/10.1007/s11673-021-10110-6>
10. Calenda D, Bellini A. *The challenging integration paths of*

migrant health professionals: the case of Filipino and Indian nurses in the UK. *Professions and Professionalism*. 2021 Apr 20;11(1). <https://doi.org/10.7577/pp.3898>

11. Ličen S, Prosen M. The development of cultural competences in nursing students and their significance in shaping the future work environment: a pilot study. *BMC Medical Education*. 2023 Nov 1;23(1):819. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04684-7>

12. Bagnasco A, Rossi S, Dasso N, Cananzi L, Timmins F, Aleo G, et al. A qualitative descriptive investigation of nursing students' perceptions of their international clinical placement experiences. *Nursing Education in Practice*. 2020;43:102705. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2020.102705>

13. Tosunöz İK, Nazik E. Career future perceptions and attitudes towards migration of nursing students: A cross-sectional multicenter study. *Nurse education in practice*. 2022 Aug 1;63:103413. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2022.103413>

14. Jane Osareme O, Muonde M, Maduka CP, Olorunsogo TO, Omotayo O. Demografik değişimler ve sağlık hizmetleri: Yaşlanan nüfus ve sistemik zorlukların bir incelemesi. *Int. J. Sci. Res. Arch*. 2024;11:383-95. <https://doi.org/10.30574/ijrsra.2024.11.1.0067>

15. Moriarty J, Manthorpe J, Lipman V, Martineau S, Norrie C, Samsi K. A rapid review of the ethical international recruitment of health and care workers. London: NIHR Policy Research Unit in Health and Social Care Workforce, Policy Institute, King's College London; 2022. Available from: <https://doi.org/10.18742/pub01-070>

16. Bacaksız FE, Seren AKH, Yıldırım A. Yabancı hemşire istihdamına yönelik tutumların geliştirilmesi ölçeği/Yabancı hemşire istihdamına yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2015;12(3):175-82. <https://doi.org/10.5222/HEAD.2015.175>

17. George D, Mallery M. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*, 17.0 update. 10a ed. Boston: Pearson; 2010.

18. Tabachnick BG, Fidell LS. *Using Multivariate Statistics*. 6th ed. Boston: Pearson; 2013.

19. Çınar İ. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri ile gelecekteki ekonomik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2021;6(2):129-35. <https://doi.org/10.51754/cusbed.882688>

20. Tarhan M, Doğan P, Kürklü A. Özel bir hastane kurumlarının çalışanlarının uluslararası eğitimi istihdamına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2021;8(3). <https://doi.org/10.54304/shyd.2021.07830>

21. Pressley C, Newton D, Garside J, Simkhada P, Simkhada B. Küresel göç ve uluslararası hemşirelerin kültürlenmesini ve elde tutulmasını destekleyen faktörler: Sistematik bir inceleme. *Uluslararası Hemşirelik Çalışmaları Dergisi İlerlemeler*. 2022;4:100083. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2022.100083>

22. Seren AK, Bacaksız FE, Yıldırım A. Bir hemşirelik fakültesi öğrenci ve öğretim üyelerinin yabancı hemşire istihdamına ilişkin bakış açıları/Bir hemşirelik fakültesindeki öğretim elemanı ve öğrencilerin yabancı hemşire istihdamına ilişkin görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2013;10(3):42-9. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/176927/bir-hemşirelik-fakültesindeki-ogretim-elemanı-ve-ogrencilerin-yabancı-hemşire-istihdamına-iliskin-gorusleri>

23. Buchan J, Aiken LH. Solving the global nurse shortage: How the international recruitment of nurses can improve patient care and reduce costs. *International Journal of Nursing Studies*. 2018;85:1-3. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.04.002>

24. Stone RI, Kline J. Economic stress and its impact on healthcare workers: An analysis of attitudes and professional behavior. *Journal of Healthcare Management*. 2019;64(5):318-30. <https://doi.org/10.1097/JHM-D-19-00006>

25. Friedman E. Economic uncertainty and its effects on nursing students' career choices and workplace adaptation. *Journal of Nursing Scholarship*. 2020;52(6):617-26. <https://doi.org/10.1111/jnu.12540>

26. Aiken LH, Sloane DM, Griffiths P. Nurse staffing and education and hospital mortality in nine European countries: A retrospective observational study. *The Lancet*. 2020;396(10248):172-83. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)31175-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)31175-2)

27. Friedman J. The impact of age on professional attitudes: A study of healthcare professionals. *Journal of Health Management*. 2021;23(4):455-67. <https://doi.org/10.1177/09720634211026829>

28. Yadav S, Jain R. The effects of age on professional attitudes and career progression in the healthcare sector. *Journal of Applied Psychology*. 2022;107(2):243-59. <https://doi.org/10.1037/apl0000598>